B. e.
Prohászka Ottokár
püspök
utolsó Konferencia
Beszéde,

melyet
a Szociális Missziótársulat
tagjainak 1927. évi március
19-én tartott az Egyetem
templomban.

B. E.

PROHÁSZKA OTTOKÁR PÜSPÖK UTOLSÓ KONFERENCIA BESZÉDE,

MELYET
A SZOCIÁLIS MISSZIÓTÁRSULAT TAGJAINAK 1927. ÉVI MÁRCIUS 19-ÉN TARTOTT AZ EGYETEM TEMPLOMBAN.

***

A Szociális Missziótársulat kiadása.
Budapest, 1928.

„Nihil obstat Dr. Michaël Marcell censor dioecesanus. Nr. 799. Imprimatur. Strigonii die 21. Martii 1928. Dr. Julius Walter vic. gen.“

Krisztusban kedves testvéreim!

Mi eddig lisieuxi szent Teréznek világosságában megfontoltuk a szent gyermekség titokzatos, mélységes világát, nemcsak azért, mert ilyen szent ajánlja, hanem azért, mert az Evangélium mondja és mert abban megnyugszunk, amit mond: „Ha nem lesztek olyanok, mint a gyermekek, nem mentek be mennyek országába".

Nagyon örülök, hogy ez a mai szent József napja alkalmat ad nekem rámutatni arra, hogy nemcsak gyermekek, hanem vének, nemcsak kiskorúak, hanem élemedettek is vállalják, hogy igazán szívük szerint Istennek szolgáljanak. Az embernek ősz hajjal is gyermeknek kell lenni, sőt így könnyebb annak lenni, mint a gyermeknek, mert amit a gyermek naívsága nyujt és mint szimbolum és párhuzam önmagából, természetéből folyik, azt a tapasztalt kor, az érett kor önmagából kimüvelte erénnyé és azt a

lelkiállapotot teremtette meg, amely pax et gaudium, békesség és szent öröm.

Éppen ezért örülök, hogy ez a szent József-napja és a mai konferencia napja egybeesik. Szeretnék a lelki gyermekség érzéseiből bokrétát kötni és azt szent Józsefnek felajánlani mindnyájunk nevében és pedig azzal a célzattal, hogy megerősödjünk abban a felfogásban, hogy az Evangéliumnak igénytelensége, közvetlensége, sőt naivsága egy olyan nagyszerű szellemi világba állít bele minket, amely igazán megérdemli nemcsak a munkát, hanem az egész életet. Mert aki az életét arra fordítja, hogy a legszebbet emelje ki magából, az önmagának a legnagyobb szolgálatot tette, a maga számára békét, szent örömöt, győzelmet szerzett. Végre is az életnek az a legfölségesebb feladata, hogy az ember belül legyen az Isten organuma.

Azért én szent Józsefet úgy nézem, mint a magas tölgyet, amely 800 éves — az ószövetség pátriarkája nem 800 éves, hanem egy 3000—4000 éves szellem, annak a szimbóluma; az néz úgy le azokra a kis lúdvirágokra, tulipánokra, amelyeket gyermekkezek ültettek köré pietásból. Nézem ezt a hatalmas szentet,

a pátriarkák pátriarkáját, amint úgy átnéz abba a kis názáreti házba, ahol gyermekkezek, az istengyermek kezei rajzolnak valamit a homokba: új világok szimbólumát, hieroglifjeit rajzolják elébe. Nézem azt az öreg jó embert, aki Krisztust csak mint gyermeket ismerte a jászolban, gyermeket Egyiptomban, gyermeket a gyaluforgács között, mert végre is neki Krisztus mint Megváltó, mint próféta, mint csodatevő, mint keresztrefeszített, mint megdicsőített Krisztus, neki ez az egész fölséges, titokzatos természetfeletti világ, azt mondanám, ismeretlen volt. Hiszen hitt benne mint reményben, de maga ezt nem látta. Szent József a Gyermek-Jézusnak, a Fiú-Jézusnak a híve, körülötte leng a szent gyermekségnek a levegője. Nézem ezt a hallgatag embert, akinek annyi van a szívében, de aki nem szól, aki sokat tudna beszélni, de hallgat, de akinek külre való hallgatása belül csodálatos szimfóniákat kelt; a nagy remény szimfóniáit. — Nézem ezt az öreg embert, aki tavaszban áll: az újszövetség tavaszában, nézem ezt az öreg, hallgatag embert, aki új hajnalban áll, dacára, hogy ő maga is nagy árnyék árnyékok között, hogy számára csak

Nebo hegy van, ahonnan kilátás nem nyílik, hogy a nap közel van, de még csak a felhőket festi. Aki szent Józsefet így gondolja el, annak megvan a hangulata, hogy ennek a szentnek az iskolájában azt az Istengyermeket, azt a fölséges gyermekkedélyt megismerje, annak mélységeibe behatoljon.

Szeretnék szent Józsefről beszélni, 1. mint igénytelen szentről, igénytelen életű szentről, igénytelen életű nagy életről; 2. mint a szent családnak a fejéről, annak gondozójáról; 3. arról az emberről, akin rajta van a rejtett életnek a szimbóluma, aki sok fölséget, gyönyörűséget, örömöt, bátorságot, erőt hordott magában, de a világ és a környezet nem tud róla, az elásott kincsű lelkületről.

I. Az igénytelen nagy élet! Sokan mondják, hogy a kereszténységben egy nagy hiba van: elittes érzületű vallás, nem tömegeknek való. Sokszor én is ezen benyomások alatt állok, mert ez a nagy tömeg és az Evangélium, ez a nagy laposság és pusztaság és a nyolc boldogság — való-e ez az átlagos embernek? Nem kell-e azoknak a bölcseknek, akik Socrates körül gyülekeztek, feltámadni és azt mondani: ez a mi körünk! De erre

a nehézségünkre a Szentírás rég megfelelt: „Tanítsatok minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében, tanítván őket mindarra, amit én mondottam nektek". Nem az intellektuális műveltség teszi, hanem teszi az ember a maga igénytelen erkölcsi tartalmával. Nézzétek ezt az ácsembert, ezt az igénytelen embert, szellemileg igénytelen, tehetségei nincsenek; igénytelen ember, aki az Evangélium nagystílű életét éli. Ez a problémánk és ez egyszersmind annak a megoldása.

Hány derék parasztasszonyt ismer az ember mint pap, akik valóságos gyöngylelkek, gyermekded kedéllyel, az Isten kegyelmével és avval a hittel, amely sohasem kételkedett. Ott élnek falvakban és műhelyekben, gyárakban, szűk utcákban és hátsó udvarokban. Nekik nincsenek kultúrnehézségeik! Mi tudjuk, hogy ez így van. Tudjuk, hogy a hűség, szeretet, szorgalom, megbízhatóság, tűrnitudás, odaadás, igéző erények, nagy lelkiségek. Az ember érzi, hogy ezeket meg nem fizetheti. Egy megbízható embert nem lehet megfizetni, egy hűséges cselédet nem lehet megfizetni, egy türelmes, szorgalmas, rendet tartó lelket nem lehet

megfizetni. A világ megérzi, hogy ez más; ez nem tőzsdeárfolyam, nem szerződés, ez szellem és lélek. Akiben ezek az erények megvannak, az nagy életet él az Evangélium szerint.

A multkor olvastam a negyvenkilences évek egy guerilla-harcáról. Egy százados azt írja résztvevőiről: „olyan hősök, hogy egyben annyi bátorság van, mint egy oroszlánban, de százban nincs annyi engedelmesség, mint egy kutyában". Ezen nem is ütközöm meg, hiszen csak azt akarja mondani, hogy vannak, akik rendkívül bátrak, de a fegyelem, a megbízhatóság, a kitartás a helyén, hogy itt élni és meghalni kell és innen nem mozdulhatsz, az nincs meg bennük.

Hogy ha az igénytelen életnek még ilyen szintézisét is vesszük, az ember lélekben meghajol és azt mondja: ez az igénytelen nagy élet! A mi kis szent Terézünk azt mondja: a gyermeknek az egyszerűség, a szentség sohasem komplikált. A nagy filozófiák sohasem komplikáltak; minden roppant egyszerű, csak meg kell fogni, meg kell érteni, meg kell élni.

Egy híres francia azt mondja: mi teológusok nagyon is komplikáltan adjuk elő az embereknek a kereszténységet és

azért az Úristen, — mint hajdan Krisztus a tanítványok közé, akik kérdezték, ki nagyobb közöttük, fogott egy gyermeket, közéjük állította és azt mondta: „Ha nem lesztek olyanok, mint e kisded, nem mentek be mennyek országába" — fogta kis szent Terézt és beleállította az aszkézis doktorai közé és azt mondta: „Ha nem lesztek olyanok, mint e kisded, nem mentek be mennyek országába". Törekedjetek egyszerű, igénytelen erényre, a gyermeknek biztonságával, a nagy szent hitnek teljes odaadásával.

Szent József ezt a szellemet állítja közénk és az ember ezt szívből megtartja, megszereti és a saját maga zűr-zavarát elrendezi. Nagy kegyelem így leegyszerűsíteni az embert! Minden tiszta léleknek ki kell ebből a komplikációból emelkedni, mint valami salakból; az találja meg magát, aki szívből egyszerű lesz. Egyszerű a nagy hitben, a Krisztushoz való ragaszkodásban, a teljes odaadásban, a nagy kegyelmeknek kétség nélküli fogadásában. Isten van előttem, bennem, megyek utána. Ha nem lesztek olyanok, mint ezek, nem találjátok sem magatokat, sem az útat. A komplikált emberek önmagukat sem találják. Az ember fogja

meg magát és mondja: megtalálom a lelkemet, a fogást, amellyel magamat tartom és vezetem.

II. Szent József annak az isteni családnak, annak a kis földi háromságnak volt a feje. Feje, de olyan alázatos feje, ősz feje, amely nem kérkedik, amely nem babérkoszorút keres; fej, amelyet gondok öveznek, de édes gondok. Nézzük meg Betlehemben, Egyiptomban, tekintsük meg Názáretben! Az Úristen azt mondja neki: József, te légy nevelőatyja ennek a gyermeknek, férje ennek a Szűznek, ennek a családnak kenyérkeresője. Megy Betlehembe és nem találja helyét; nem gondolhatta azt: ez az Isten fia és első lépését istállóban teszi, — hiszen ez lehetetlen! — Hallja, hogy Heródes feni a kardjait és nem lehetett ezt a gyermeket másként megmenteni: futni kellett. Az első út a jászolhoz, a másik Egyiptomba vezet. És ennek a jó embernek a lelke nem zavarodott meg, nem akasztotta szegre a hitét, a bizalmát, hanem azt mondta: ezt az Isten akarja, tehát meg fogjuk tenni! Szent József Názáretben csak olyan szent árnyék. Igaz, hogy a Szentírás feljegyzi, hogy Krisztus lement szüleivel 12 éves korában a jeruzsálemi

templomba és hogy „alattvalójuk lett", de ez nem veszi ki sodrából szent Józsefet! Tudja, hogy ezért a csodálatraméltó kis gyermekért és ezért a tiszteletreméltó asszonyért dolgozni kell. Hogy manna nem esik az égből, hogy itt küzdeni kell. Ez úgy látszik, annak a nagy Istennek az útja és én arra való vagyok, nemhogy kritizáljak, hanem hogy azt mondjam: legyen a te akaratod szerint. Isten adott ennek az embernek szívet a családja iránt. Mivel Krisztus úgy akart lejönni, hogy családban született, azoknak is, akik ezt a családot alkották, adott jó szívet. Ennek a jó embernek, ennek az ácsmesternek kitűnő, jó szíve volt és ez volt az ő másik nagy erénye. Az anyaszentegyház, amikor utal a jó példára, azt mondja: menjetek Józsefhez, ahhoz a jószívű, benneteket annyira megértő emberhez. Én kegyeteknek szívből ajánlom ezt a nagy bizalmat és ezt az ájtatos hitet szent Józsefben. Oh, hány kegyelmet nyujt a szent József iránti áhitat és gazdasági bajunkban mennyire a kezünkre jár!

Elmegyek Józsefhez, átnézek a palánkon és észreveszem azt a szent nyugalmat, amely, mint a fészek a tüskebokor-

ban, a szent megadás, de az a fészek, ahol az ember megnyugszik, segítség, amely minket ráképesít arra, hogy elviseljük ezt a tövisbokrot, az életnek nagy tövisbokrát.

III. Szent József teljesen rejtett életet élt. Az ácsmester nem sejtette, hogy valamikor a katolikus anyaszentegyháznak lesz a legfőbb pátriarkája, hogy lesz egy hatalmas társaság, amelynek papjai felajánlják az anyaszentegyházat ennek az ácsmesternek, ennek a szentnek. Itt a rejtett, mélységes tökéletességnek, az elásott kincseknek egy olyan páratlan bemutatkozása van a világ előtt, hogy nagyobbat nem ismer. Szent Józsefben az a szentség volt, amely Szűz Máriához illett, amely nem teológia, nem erkölcstan, hanem amely szellem és élet, annak az isteni életnek csodálatos folyama, csodálatos, mélységes, örvénylése, mindaz, amit a világ előtt az Úristen elásott. Mert, kedves testvéreim, a belső életet úgysem lehet kinyilvánítani; ha valaki költő, akármilyen nagy író, akármilyen szent, akármilyen próféta, az csak a minimum, amit a világ megtud. Minden nagy élet kincse rejtve van. Hiszen Krisztusról is mondja szent Pál: „akiben az Istenség-

nek minden kincse rejtve van". Hogyha azután ki-kilövel valamiféle láng, ha szavaiból kipattan valamiféle harmónia, ez mind annak a rejtett kincsnek tükrözése, azt mondanám lidércfénye, kiszakadt láng, mit tud mindabból, amit az ember hisz, remél, szeret?

Rejtett élet! Kegyeteknek mindnyájuknak rejtett életük van. A legjobb édesanya szeretetének gazdagsága az ő szívének elásott kincse. A mi legjobb embereink is rejtett életet élnek és mi mindnyájan e részben igazán jók vagyunk, mert rejtett életünk van, csak az a fő, hogy az ember ezt a rejtett életet szeresse, hogy ne színre, külső megnyilatkozásra termeljen, hanem élje is a maga életét. Amit a csalogány énekel, nem a világnak, hanem magamagának énekli; a fő az ő énekes öröme; a fő, hogy nekünk is mindnyájunknak énekes örömünk, minket Istenhez fűző kapcsolatunk legyen.

Hasonló a mennyország a rejtett kincshez. Nézzék szent József életét, elásott, rejtett élet, a világ nem tud róla, nem bírja, nem is tudja megismerni, nem veheti el tőle és nem adhat hozzá, ő annak szuverén ura, Isten kegyelméből.

Avillai szent Teréz mondja, hogy ő nem tudja eléggé ajánlani szent József tiszteletét és kéri, hogy aki ezt nem hiszi, próbálja meg. Én kegyeteknek is ezt a tanácsot adom, szent Józsefet ajánlom: ezt az Isten útjait járó, Istent szolgáló egyszerűséget, ezt a rejtett mélységeket élő tökéletességet. Ajánljuk magunkat neki, fogjuk meg egyszersmint az ő bátorító és minket segélyező kezét és tegyünk arról, hogy a mi kis házunk is názáreti ház legyen, a mi kis kertünk is azon nárcissos és tulipános kert legyen és adja Isten, hogy a mi lelkivilágunk ki ne száradjon. Nem fog kiszáradni, ha szent József útjain járunk és az ő kegyelmeit bírjuk.

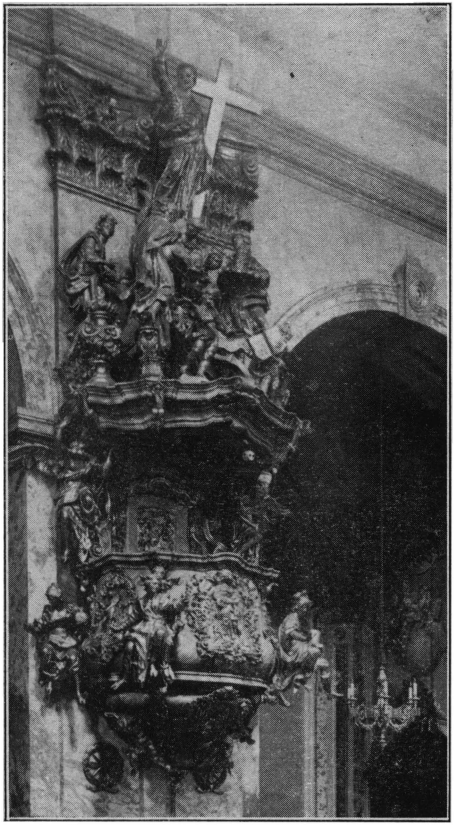

Kedves Testvéreim!

1927. március 19-én is összegyűltünk az Egyetem-templomban. Minden úgy volt, mint máskor: a templom zsúfolva, a fények kigyúltak, az orgona szólt és Atyánk a szószékre lépett . . .

Nem sejtettük, hogy ez volt utolsó hozzánk intézett konferencia-beszéde.

Szent missziómat, hogy fönséges szavait lehetőleg megörökítsem, befejeztem és könnyes lélekkel nyujtom át Nektek annak utolsó gyümölcsét.

Mérhetetlen kegyelem, hogy annyi éven át állhattunk szószéke alatt, hogy reánk árasztotta szent lelke csodás kincseit és bennünket azok részesévé tett. De a rendkívüli kegyelmek egyszersmind nagy felelősséget is jelentenek: aki annyit kapott, mint mi, annak kötelessége azt tovább adni és dolgozni azon, hogy „jobbá legyen a világ".

Kérve-kérek mindenkit, álljon bele ebbe a szent munkába az Ő szellemében

és támogassa ezzel egyszersmint a Szociális Missziótársulatot is, melyet Atyánk annyira szeretett.

Budapest, 1928. szent József napján.

PROHÁSZKA ANGELA
a Szociális Missziótársulat költagja.

Attila-nyomda rt. I. Szent János-tér 1/a. Tel. 24-77.